

Holdninger og utdanning

Mål for undervisningsopplegget

Undervisningsopplegget om holdninger og utdanning er knyttet opp til de to tverrfaglige temaer «Demokrati og medborgerskap» og «Folkehelse og livsmestring» i ny overordnet del av Fagfornyelsen, men opplegget reflekterer også opplæringens verdigrunnlag gjennom sitt fokus på utforskertrang samt vitenskapelig tenkning og metode.

Det er et opplegg som i tråd med det nye læreplanverket åpner opp for dybdelæring og tverrfaglighet. Opplegget henvender seg til alle elever i videregående skole og kan med fordel gjennomføres som et tverrfaglig forløp mellom samfunnskunnskap og ulike programfag innen programområder som samfunnsfag og realfag.

Helt konkret vil undervisningsopplegget styrke elevenes kompetanse når det gjelder:

Demokrati og medborgerskap:

- gi elevene kunnskap om demokratiets forutsetninger, verdier og spilleregler
- gi elevene forståelse for sammenhengen mellom demokrati og sentrale menneskerettigheter som ytringsfrihet, stemmerett og organisasjonsfrihet
- gi elevene forståelse av at de som individer har rett til å delta i politisk arbeid, samtidig som samfunnet er avhengig av at borgerne bruker rettighetene til politisk deltakelse og utforming av det sivile samfunnet
- stimulere elevene til å bli aktive medborgere
- øve opp elevenes evne til å tenke kritisk, lære seg å håndtere meningsbrytninger og respektere uenighet
- lære elevene hvorfor demokratiet ikke kan tas for gitt, og at det må utvikles og vedlikeholdes

Folkehelse og livsmestring:

- fremme kompetanse som gir god psykisk og fysisk helse, og som gir muligheter til å ta ansvarlige livsvalg
- kunne forstå og å kunne påvirke faktorer som har betydning for mestring av eget liv

Kritisk tenkning og etisk bevissthet:

- bidra til at elevene blir nysgjerrige og stiller spørsmål, utvikler vitenskapelig og kritisk tenkning og handler med etisk bevissthet
- skape en forståelse av at metodene for å undersøke virkeligheten må tilpasses det vi ønsker å studere, og at valg av metode påvirker det vi ser

Skaperglede, engasjement og utforskertrang:

- gi elevene muligheten til prøve forskjellige måter å utforske og skape på.
- gi elevene mulighet for å lære og utvikle seg gjennom sansning og tenkning, estetiske uttrykksformer og praktiske aktiviteter.

Undervisningsaktiviteter:

Undervisningsopplegget består av 4 deler:

- 1) En innføring til temaet gjennom begrepsforståelse og hypoteseformulering.
- 2) En fordypning i holdninger.
- 3) En undersøkelse av forholdet mellom foreldre og barns utdanningsnivå – og utdanningsvalg.
- 4) En presentasjon av holdninger, sosial reproduksjon og utdanning

Undervisningsopplegget kan deles opp og lærer velger selv om elevene skal jobbe med alle 4 deler eller utvalgte enkeltdeler.

Det kreves ingen forkunnskaper.

Estimert tidsbruk:

- Del 1: 20 minutter
- Del 1+2: 40 minutter
- Del 1+2+3: 1,5-2 timer, avhengig av formkrav til svar
- Del 1+2+3+4: 2-4 timer, avhengig av krav til presentasjon

Detaljert informasjon om undervisningsaktivitetene:

Del 1: Innføring til temaet gjennom begrepsforståelse og hypotesetesting

Del 1 i dette undervisningsopplegg består av tre statistiske begreper. Disse begrepene skal introdusere elevene til nøkkelbegrep innen kvantitativ metode og sette elevene i stand til å jobbe med oppgavene i del 3.

Hvordan forberede innføringen:

Del 1 - hva skal læreren gjøre?	Del 1- hva skal elevene gjøre?
Lese om de tre statistiske begrepene (del 1 i læringsstien)	

Hvordan gjennomføre innføringen:

Del 1 – hva skal læreren gjøre?	Del 1 – hva skal elevene gjøre?
Introdusere elevene for begrepene	Sette seg inn i begrepene

Hvordan følge opp innføringen:

Del 1- hva skal læreren gjøre?	Del 1- hva skal elevene gjøre?
Legge til rette for en oppsummering av begrepene for elevene. Korrigere eventuelle feiloppfatninger.	Oppsummere temaet i plenum.
Introdusere del 2 av undervisningsopplegget	

Del 2: Fordypning i holdninger

Del 2 i dette undervisningsopplegget består av en [artikkel om holdninger](#). Elevene kan selvsagt hente informasjon fra andre kilder enn kilden som opplegget trekker inn. Det viktigste er at de tilegner seg kunnskap om emnet.

Hvordan forberede fordypningsoppgave:

Del 2 - hva skal læreren gjøre?	Del 2 - hva skal elevene gjøre?
Få oversikt over kilden i opplegget – og eventuelt tilleggskilder	

Hvordan gjennomføre fordypningsoppgaven:

Del 2 – hva skal læreren gjøre?	Del 2 – hva skal elevene gjøre?
Introdusere elevene for emnet	Først skrive opp egne tanker om emnet og etterpå sette seg mer grundig inn i emnet (lese artikkel)

Hvordan følge opp fordypningsoppgaven:

Del 2 - hva skal læreren gjøre?	Del 2- hva skal elevene gjøre?
Legge til rette for en oppsummering av emnet for elevene. Korrigere eventuelle feiloppfatninger.	Oppsummere emnet i plenum.
Introdusere del 3 av undervisningsopplegget	

Del 3: Undersøkelse om forholdet mellom foreldre og barns utdanningsnivå – og utdanningsvalg

Del 3 i dette undervisningsopplegget tar for seg korte oppgaver om norske ungdommers utdanningsvalg og foreldrenes utdanningsnivå samt en artikkel om sosial reproduksjon. Dataene om utdanningsvalg og utdanningsnivå hentes fra Skolevalgundersøkelsen i filen "Elevundersøkelsen 2017": <https://nsd.no/vgs/skolevalgundersokelsen.html>

Samlet sett, vil oppgavene trene elevene i flere grunnleggende ferdigheter slik som å trekke ut variabler fra et datasett samt å bruke statistiske fremstillinger som grunnlag til å drøfte en samfunnsaktuell utfordring slik som sosial reproduksjon.

Hvordan forberede undersøkelsen:

Del 3 – hva skal læreren gjøre?	Del 3 – hva skal elevene gjøre?
Les oppskriften for hvordan man lager krysstabeller i Skolenesstar (i del 3 i læringsstien) og test det ut (gjerne med utgangspunkt i samme oppgaver som elevene skal jobbe med)	
Les artikkelen om sosial reproduksjon	

Hvordan gjennomføre undersøkelsen:

Del 3 – hva skal læreren gjøre?	Del 3 – hva skal elevene gjøre?
Introdusere elevene til oppgavene og si litt om hvordan de skal jobbe (individuell/par osv.).	Elevene finner eventuelt sammen i par
Be elevene formulere hypoteser	Formulere hypoteser
Vis gjerne elevene hvor de finner dataene fra Elevundersøkelsene. Vis også gjerne hvordan de lager krysstabeller i Skolenesstar.	Elevene leser oppskriften for hvordan de lager krysstabeller i Skolenesstar. Elevene jobber med oppgavene i Skolenesstar.
Be elevene lese artikkelen om sosial reproduksjon og drøfte funnene sine ut fra det de har lært om holdninger og sosial reproduksjon	Elevene leser artikkelen og jobber med spørsmålene.

Hvordan følge opp undersøkelsen:

Del 3 - hva skal læreren gjøre?	Del 3 - hva skal elevene gjøre?
Legge til rette for en oppsummering av temaet for elevene. Korrigere eventuelle	Legge frem svarene sine i plenum eller i grupper. Drøfte svarene.

feiloppfatninger.	
Introdusere del 4 av undervisningsopplegget (dersom man har tenkt å jobbe videre med temaet).	

Del 4: presentasjon av holdninger, sosial reproduksjon og utdanning

Del 4 i dette undervisningsopplegget er en presentasjon av holdninger, sosial reproduksjon og utdanning.

La elevene se [innføringsvideoen](#) som tar for seg hvordan man kan overføre krysstabeller til Excel samt lage diagrammer som kan overføres til presentasjonsverktøy, slik som Word (rapport) og PowerPoint (presentasjon). Innføringsvideoen er meget enkel og skal sikre mestringsfølelse og god arbeidsflyt samtidig som opplegget sikrer et visst faglig metodisk nivå og opplæring i både digitale ferdigheter og regneferdigheter.

Dersom elevene tar i bruk innføringsvideo, bør de kunne jobbe med denne presentasjonen mer eller mindre på egen hånd. Lærer kan da innta rollen som veileder.

Elevene bør i sakens natur presentere diagrammene sine visuelt men kan selvsagt benytte seg av ulike presentasjonsmåter (i klassen, i grupper, muntlig, skriftlig, digitalt). Dette får være opp til lærer å vurdere. Presentasjonene kan vurderes med/uten karakter men bør vurderes i tråd med [de fire prinsippene for god undervisvurdering](#)

Hvordan forberede presentasjonen

Del 4 – hva skal læreren gjøre?	Del 4 – hva skal elevene gjøre?
Se innføringsvideoen hvordan man overfører krysstabeller fra Skolenesstar til Excel	Elevene kan gjerne se innføringsvideoen som lekse til den pågjeldende timen. Da kommer de fortere i gang med egne analyser og fremstillinger.
Bestemme om elevenes funn skal presenteres i PowerPoint (og dermed presenteres i klassen som et digitalt og muntlig arbeid) eller i Word (og dermed leveres inn som et digitalt og skriftlig arbeid).	
Bestemme om presentasjonen skal	Elevene må vite hva de skal lære og

vurderes med/uten karakter. Lærer bør da knytte opp presentasjonen til et sett med vurderingskriterier i tråd med de fire prinsippene for god undervisvurdering .	hvordan prestasjonen vurderes. Elevene leser gjennom vurderingskriteriene på forhånd og noterer opp spørsmål.
---	---

Hvordan gjennomføre presentasjonen:

Del 4 - hva skal læreren gjøre?	Del 4 - hva skal elevene gjøre?
Introdusere oppgaven, presentasjonsform (Powerpoint/Word) samt eventuelle vurderingskriterier for elevene. Svare på elevenes spørsmål.	Stille spørsmålene de har notert seg på forhånd – og spørsmål som måtte dukke opp underveis.
Dele elevene inn i par/grupper	Finne sammen i gruppene, se innføringsvideoen og legge en plan for arbeidet.
Veilede elevene	Jobbe med oppgaven og spørre lærer samt medelever.

Hvordan følge opp presentasjonen:

Del 4 - hva skal læreren gjøre?	Del 4 - hva skal elevene gjøre?
Gjennomgå presentasjonene (se/høre/lese) og gi tilbake- og fremovermeldinger.	Presentere funnene sine digitalt og muntlig i klassen (i PowerPoint) eller levere inn funnene sine skriftlig (i Word)
Eventuelt vurdere presentasjonene med karakter.	